

Kuva: Helsingin kaupungin
aineistopankki / Janne Hirvonen

Kaupunkiympäristön toimialan toimintasuunnitelma ja tulosbudjetti 2023

SISÄLLYS

Tiivistelmä	2
Kaupunkistrategian toteuttaminen	5
Maailman paras ja yhdenvertaisin paikka oppia	5
Kunnianhimoista ilmastovastuuta ja luonnonsuojelua	5
Taide ja kulttuuri ovat hyvä elämän mahdollistaja	6
Yhdenvertainen ja kansainvälinen Helsinki	6
Helsingin kaupunginosien omaleimaisuutta ja turvallisuutta vaalitaan	6
Toimiva ja kaunis kaupunki	6
Helsingiläisten hyvinvointi ja terveys paranevat	8
Älykkäät liikenneratkaisut ovat sujuvan arjen perusta	8
Vastuullinen talous kestävän kasvun perustana.....	8
Henkilöstölle vetovoimainen Helsinki	9
Älykästä Helsinkiä johdetaan tiedolla ja digitalisaatiota hyödyntäen	10
Kansallista edunvalvontaa ja kansainvälistä yhteistyötä Helsingin kehittämisessä.....	10
Investoinnit.....	11
8 01 Kiinteä omaisuus.....	11
8 02 Rakennukset	11
8 03 Kadut ja liikenneväylät.....	12
8 04 Puistot ja liikunta-alueet.....	15
8 08 Projektialueiden infrarakentaminen, Khn käytettäväksi.....	17
8 09 Kaupunkiuudistus, kaupunkiympäristölautakunnan käytettäväksi	19
8 10 Suuret liikennehankkeet, kaupunkiympäristölautakunnan käytettäväksi	20

TIIVISTELMÄ

Kaupunkistrategian teema	Tavoite 2023 (Y = kaupunkiyhteinen)	Mittari 2023 (Y = kaupunkiyhteinen, S = kaupunkistrategian mittaristo)
Kunnianhimoista ilmastovastuuta ja luonnonsuojelua	Ekologisen kestävyden edistäminen	<p>Kaupungin omissa toimitiloissa (uudiskohteet, peruskorjauskohteet) päälämmitysjärjestelmäksi valitaan lämpöpumpputeknikka aina, kun se on teknisesti mahdollista ja kun takaisinmaksuaika on 15 vuotta tai alle.</p> <p>Kaikissa vuoden 2023 aikana käynnistyvissä toimitila- ja asuntorakentamishankkeissa käytetään työmaan ympäristötavoitteita, joilla ohjataan työmaatoiminnan ympäristövaikutuksia ja kiertotaloutta. Vaatimusten tulee sisältyä hankkeen urakkakyselyyn tai kilpailutusaineistoon.</p> <p>Toteutetaan Helsingin luontoseurantasuunnitelman mukaisesti seurannat 1A-1F. Nämä seurannat koskevat luontoalueiden pinta-alan ja ekologisen verkoston mittaamista pohja-aineistoksi luonnon tilan seurantaan ja LUMO-ohjelman vaikuttavuuden ja riittävyyden arviointiin.</p>
	Ekologisesti kestävä kehityksen turvaaminen	Jalankulku-, pyöräliikenne ja joukkoliikennematkojen yhteenlaskettu osuus kaikista matkoista kasvaa tai pysyy ennallaan verrattuna viiden edellisen vuoden keskiarvoon.
		Luonnonsuojeluohjelmaa toteutetaan laatimalla hoito- ja käyttösuunnitelmat sekä rauhoitusesitykset vähintään viidelle luonnonsuojelualueelle.
		Helsingin katu- ja puistorakentamisessa muodostuvista hyötykäytettävistä kaivumaista vähintään 80 % hyödynnetään.
		Kaikkien kaupungin hallinnoimien vuonna 2023 alkavat uudisrakennushankkeet suunnitellaan A-energialuokkatason mukaisiksi (asuinkerrostalot) ja muut rakennukset -30 % määräystasosta
		Vuonna 2022 käynnistyneiden kiertotalouspilottien toteumaa seurataan ja niistä saatavia kokemuksia raportoidaan kaupungin sisäisesti sekä Kiertotalousklusterin kautta tiedoksi muille rakennusalan toimijoille. Kiertotalouspilottien kokemusten ja alan muun kehityksen pohjalta muodostetaan 2023 vuoden aikana kiertotalousvaatimuksia palvelu- ja asuinrakennusten suunnittelulle ja toteutukselle.
	Monimuotoisuuspotentiaalin arviointikriteeristön kehittäminen rakennetuille viheralueille (puistot, katuviheralueet, kaupunkivihreä) biotooppipohjaiset ratkaisut kuten perustetut niityt, kedot, vesiaiheet ja puustoiset alueet.	
Aikaistamme Helsingin hiilineutraaliustavoitetta vuoteen 2030 (S)	Kokonaispäästöt (CO ₂ -ekv.) suhteessa vertailuvuoteen (1990)	
Kaikilla helsinkiläisillä on vastaisuudessakin lyhyt matka lähiluontoon. (S)	Viher- ja virkistysalueiden saavutettavuus -indikaattori	
Toimiva ja kaunis kaupunki	Kaupunkilaiskokemuksen parantaminen	Asukastyytyväisyys puistojen hoitoon vähintään 3,4 (asteikolla 1-5)
		Asukastyytyväisyys katujen ja teiden kuntoon sekä puhtaanapitoon vähintään 3,4 (keskustan kadut, asuinkadut, keskustaan johtavat pääkadut, jalankulku- ja pyörätiet) (asteikolla 1-5)
	Asuntotuotannon kasvun nopeutuminen AM-ohjelman mukaisesti. (S)	Aloitettujen asuntojen määrä

	Asumiskustannusten nousun hillintä. (S)	Asuntojen hintojen ja vuokrien kehitys
	Tasapainoisten kaupunginosien luominen. (S)	Kaupunkiudistusalueille kohdennettavin investoinnin mahdollistetaan asuntokannan lisäys sekä valaistusta parantamalla parannetaan turvallisuuden tunnetta.
	Asumistiheyden nousu. (S)	39,97 as/ha (3996,9 as/km ²). Tilanne 6/2021
	Asuntotuotannon edellytysten turvaaminen ja edistäminen	Kaupungin omana asuntotuotantona toteutetaan 1 750 asuntoa.
		Helsingin alkavasta asuntotuotannosta kaupungin luovuttamilla tonteilla alkaa vähintään 5 600 asunnon rakentaminen.
		Tehdään uusia tontinvarauksia (hankevaraus) ja ratkaistaan tontinluovutuskiilpailuja yhteensä vähintään 5 600 asunnon rakentamista vastaava määrä.
		Kaupunkiudistusalueille kohdennettavien investointien tulee mahdollistaa alueiden asuntokannan keskimääräinen 2 % vuosittainen lisäys. Kaupunkiudistusalueiden asuntokannan vuosittainen 2 %:n lisäys
		Kaupunkiudistusalueille kohdennettavien investointien tulee mahdollistaa näkyvien muutosten toteuttaminen ja parantaminen alueiden virkistyspalveluihin (puistot, leikkipuistot ja liikuntapaikat). Tarkennetaan kohteet erikseen mittareiksi.
	Asiainn sujuvuus ja oikea-aikaisuus	Oleskelutilojen, muun muassa päivähoitotilat, koulut, majoitustilat ja nk. hygieniää edellyttävien huoneistojen käyttöönottoa koskevien ilmoitusten keskimääräinen käsittelyaika on enintään 7 vuorokautta.
		Uusia elintarvikehuoneistoja ja toimijanvaihdoksia koskevien ilmoitusten keskimääräinen käsittelyaika on enintään 7 vuorokautta.
		Pilaantuneen maaperän kunnostamista koskevista ilmoituksista 80 % ratkaistaan 45 vuorokauden kuluessa ilmoituksen vireille tulosta.
		Helsingin kaduilla tehtävien töiden järjestelyjen toimivuutta koskevan asiakaskyselyn tulos ylittää arvon 2,9 (asteikolla 1-5).
	Kaupungin kasvun ja elinvoimaisuuden edistäminen	Helsingissä alkaa vuonna 2023 vähintään 8 000 asunnon rakentaminen. (Y)
		Kaavoitetaan vähintään 700 000 k-m ² pääosin yleiskaavan raideliikenteen palvelualueelle, josta täydennysrakentamista vähintään 40 % (280 000 k-m ²).
Helsingin kaupunginosien omaleimaisuutta ja turvallisuutta vaalitaan		Erot asuntojen alueellisissa hintatasoissa eivät kasva: Asuntojen kalleusalueilla III ja IV asuntojen hinta (alueiden asuntojen hintakehityksen prosentuaalinen keskiarvo) kehittyy vähintään yhtä positiivisesti kuin kalleusalueilla I ja II.
	Turvallisuuden tunnetta parannetaan kaupunkiudistusalueilla kaupunkiympäristöä ja palveluita kehittämällä (Y)	Kartoitetaan ja korjataan valaistuksia kohteissa, joissa koetaan turvattomuutta. Jalankulun ja pyöräilyn valaistuksia parannetaan.
	Asuinalueet eivät eriydy. (S)	Sosioekonomisen summaindeksin pohjalta muokattu mittari (alimman desiilin erotus keskiarvosta)
	Kaikkialla on mahdollista elää turvallista ja viihtyisää elämää positiivisesti omaleimaisissa kaupunginosissa. (S)	Kaupunkiviihtyvyyden koettu kasvu / Oman kaupunginosan viihtyisyys
	Helsinki harjoittaa myönteistä erityiskohtelua ja torjuu eriytymistä kattavasti toimialat ylittäen – asuntopolitiikalla ja kaavoituksella, sosiaalityöllä, koulutuksella, varhaiskasvatuksella ja vapaa-ajan toiminnalla. (S)	Omistus- ja asumisoikeusasuntokannan määrän ja osuuden lisääminen vuokra-asuntovaltaisilla alueilla.
	Älykkäät liikenne- ja ratkaisut ovat	Kantakaupungin raitiotien kehittäminen

sujuvan arjen perusta	Keskusta-alueiden kävely-ympäristön toiminnallinen ja kaupunkikuvallinen laatu paranee	Jatketaan vuonna 2017 käyttöön otetun seurantamenetelmän käyttöä. Laatatietoja kerätään pidemmältä aikaväliltä laajasti eri keskusta-alueilta, jonka jälkeen on mahdollista hyödyntää seurantatiedon vertailua ja arvioida kehittymistä.
	Yhteistyössä muiden toimialojen kanssa tuetaan toimia, jotka edistävät pyöräilyä. Tavoitteena on pyöräilyn kulkutapaosuuden lisääminen ja turvallisuuden edistäminen.	Pyöräliikenteen automaattilaskentapisteissä pyörämäärät kasvavat kolmen edellisen vuoden keskiarvosta
	Joukkoliikenteen, kävelyn ja pyöräliikenteen kulkumuoto-osuutta kasvatetaan. (S)	Kestävien kulkumuotojen jakauma
	Älyliikennettä voidaan mahdollistaa jatkamalla investointeja liikennetiedon ja -hallinnan digitalisointiin. (S)	1) Kaupungin kokoaman liikennetiedon hyödyntäjien määrä ja 2) kaupungin hyödyntämien liikennetietolähteiden määrä.
	Laaditaan toimenpidekokonaisuus sähköautoiluinfraan vahvistamiseksi tavoitteena vähentää polttomoottoriautojen määrää kaupunkialueella. (S)	1) Helsinkiin rekisteröityjen sähköautojen osuus kaikista autoista, jotka on rekisteröity Helsinkiin. (ajokäytössä olevat ajoneuvot). 2) Sähköautojen julkisten latauspaikkojen määrä (huom! julkisilla latauspaikoilla tavoitellaan noin 10 % osuutta kaikista sähköautojen latauspaikoista.
Helsinkiäisten hyvinvointi ja terveys paranevat	Parannetaan ikäihmisten mahdollisuuksia lähteä liikkeelle, liikkua ja harrastaa yhdessä (Y)	Kävelyn edistämishjelma: Laaditaan kävelyn suunnitteluohjeesta luonnos.
	Parannetaan mielen hyvinvoinnin varhaista tukea lasten ja nuorten arjessa (Y)	Kunnostettujen ja uusien leikkipaikkojen määrä 2 kpl
	Liikenneonnettomuuksissa loukkaantuneiden ja kuolleiden kokonaismäärän vähenemistrendi	Kokonaismäärän vähenemistrendi on vähintään 2 % viiden edellisen vuoden keskiarvosta.
	Asunnottomuuden poistaminen vuoteen 2025 mennessä. (S)	Asutettujen asunnottomien ja asunnottomuusuhan alla olevien määrä.
Vastuullinen talous kestävän kasvun perustana	Valtuustokauden aikana tuottavuutta parannetaan vähintään 0,5 %/vuosi (Y)	Toteutetaan tuottavuustoimenpiteitä, joiden yhteenlaskettu säästö vuonna 2023 on 3 milj. euroa.
	Valtuustokauden aikana tuottavuutta parannetaan digitalisaatiolla ja tilojen käyttöä tehostamalla (Y)	Tilojen vajaakäyttöasteen keskiarvo 3,5 %:n tasolla.
	Vuosittaiset talousarviot eivät ylitä vastuuperiaatteen mukaista menotaso (S)	Toteutetaan valtuuston vahvistamaa talousarviota.
	Käynnistetään sellaisten konkreettisten uudistusten suunnittelu ja toimeenpano, jotka tuovat lisää tehokkuutta, tuottavuutta, taloudellista liikkumavaraa ja voimavaroja kaupungin toimintaan. (S)	Toimintavuoden aikana toteutetaan tuottavuus- ja tehostamistoimenpiteitä.
	Haemme kaupungin menoihin liikkumavaraa pyrkimällä entistä kunnianhimoisemmin tehokkuuteen ja parempaan panos-tuotossuhteeseen kaupungin kaikessa omassa toiminnassa ja palvelutuotannossa. (S)	Keskeisten palveluiden yksikkökustannukset ovat muiden suurten kaupunkien tasolla
	Kokonaisinvestoinnit mitoitetaan rahoituksellisesti kestäväksi tasolle. (S)	Toiminnan ja investointien rahaviran alijäämä valtuustokauden aikana vs. julkisen talouden suunnitelmassa ja kuntatalousohjelmassa paikallishallinnolle asetettu tavoite.

Henkilöstölle vetovoimainen Helsinki	Helsingin kaupunki haluaa olla hyvän henkilöstöpolitiikan toteuttaja. (S)	Henkilöstön kokemus esihenkilötyön laatu: Johtamisen kulmakivien mittaaminen (Fiilari)
	Helsingin kaupunki haluaa olla houkutteleva työnantaja. (S)	Henkilöstön sitoutuminen Helsingin kaupunkiin työnantajana: suositteluindeksi
Älykästä Helsinkiä johdetaan tiedolla ja digitalisaatiota hyödyntäen	Palvelutuotannon tuottavuuskasvu, joka näkyy palvelujen paranemisena tai säästyvinä menoina. (S)	Automatisoinnin, itsepalveluiden ja robotiikan tuoma tuottavuuspotentiaali
	Sähköiset palvelut ovat ensisijaisia aina, kun kaupunkilainen tai yritys haluaa ja kykenee niitä käyttämään. (S)	Asiointipalvelujen digitalisaatio- ja käyttöaste.
Tiedolla johtaminen ja strategian seuraaminen	Kaupungin toiminnan ja kehittämisen kannalta keskeisten tietojen tulee olla kaupunkilaisten, kaupungin henkilöstön ja kaupungin päättäjien saatavilla ja vertailtavissa. (S)	Vuosikertomukset on uudistettu ja yksiköiden toiminnan tehokkuutta voidaan vertailla yli ajan ja muiden kaupunkien kanssa ja hyvinvointialueiden kanssa.

KAUPUNKISTRATEGIAN TOTEUTTAMINEN

Maailman paras ja yhdenvertaisin paikka oppia

Varmistetaan koulujen ja päiväkotien kiinteistönhoidon toimivuus kehittämällä kiinteistönhoidon sopimuksia ja palvelukuvauksia ja laitimalla talvihoidon varautumissuunnitelma. Investoinnit koulu- ja päiväkotitiloihin pysyvät korkealla tasolla. Uudis- ja perusparannushankkeita ja ylläpitoa ohjaavat toimitilastrategiassa määritellyt tilaomaisuuden arvot (hiilineutraalisuus, terveellisyys, turvallisuus, esteettömyys, pitkäikäisyys, kaupunkikuva, kustannustehokkuus ja kaupungin kokonaisuus)

Kunnianhimoista ilmastovastuuta ja luonnonsuojelua

Hiilineutraali Helsinki -päästövähennysohjelma etenee aikataulun mukaisesti ja kaupungin em-organisaation vastuulla olevat kasvihuonekaasupäästöt laskevat edellisvuoteen verrattuna. Ilmastonmuutokseen sopeutumisen kokonaissuunnitelma valmistuu alkuvuonna. Ilmastoviestinnän pääpaino on taloyhtiöille suunnatussa energiaremonttien markkinoinnissa sekä liikenteen ilmastovaikutuksiin liittyvässä viestinnässä.

Luontoarvot ja ilmastovaikutukset selvitetään ja huomioidaan kaikessa suunnittelussa. Lisäksi luodaan edellytyksiä uusiutuvan energian hyödyntämiselle alueiden kehittämisessä sekä edistetään ilmastovastuuta ja luonnonsuojelua kaupunkitasoisissa ohjelmatöissä. Kaupunkiluonnon monimuotoisuuden edistäminen on toiminnan yhtenä lähtökohtana. Kasvikokeilujen seurantamalli otetaan käyttöön. Siniverkostoselvitys valmistuu ja ekologisten verkostojen kokonaistarkastelua edistetään. LUMO-ohjelmaa toteutetaan laajasti palvelun hankkeissa. Niittyverkoston kehittämisen vuonna 2022 valmistuva työkalupakki otetaan käyttöön ja edistetään valmistunutta valtakunnallista pölyttjästrategiaa. Viherlinjojen ja vihersormien (Länsipuisto, Viikki-Kivikko) kehittäminen on osana yleiskaavan toteuttamisohjelmaa. Vartiosaaren osayleiskaavoitus. Investointiohjelmissa varataan 1 miljoona euroa luonnonsuojelualueiden rakenteisiin, kuten lintutorneihin, kojuihin ja pitkospuihin. Vuonna 2022 valmistuneet metsäluonnonhoidon periaatteet otetaan käyttöön. Saariston kehittämistä jatketaan (Itäinen saaristo, Vasikkasaari ym. tähtikohteet) sovittaen yhteen luontoarvojen kanssa.

Hava-työkalua kehitetään hiilijalanjäljen laskemiseksi. Hava-työkalun avulla voidaan päästä vähähiilisempiin ratkaisuihin kaupunkirakenteessa. Työkalun on tarkoitus olla helppokäyttöinen, jotta sen käyttö on mielekästä ja tarkoituksenmukaista. Lisäksi edistetään HNH 2030 –ohjelman tavoitteita ottamalla käyttöön asuntotonttien uudet hiilineutraaliin rakentamiseen ohjaavat keino- ja materiaalineutraalit ehdot. Vähähiilisten pohjanvahvistusmenetelmien käytön edistämiseen tähtäävää kehitystyötä jatketaan Malminkentän alueella. Kumppanuushaku järjestetään Karhukallion kaava-alueelle suunnitellun alueellisen maalämpöjärjestelmän

toteuttajan valitsemiseksi sekä saatetaan loppuun vastuu- ja kustannus selvitys kiertotalousmateriaalien hyödyntämisestä tonttialueilla.

Hiilineutraaliuden saavuttamiseksi vuonna 2030 keskitytään suunnittelemaan tarkemmin ja toimeenpanemaan vuoden 2022 aikana selvitettyjä liikenteen päästöjen vähentämisen vaikuttavimpia keinoja syksyllä 2022 kuvattujen toimenpiteiden mukaisesti. Pyöräliikenteen kehittämissuunnitelman toimenpiteitä toteutetaan sovitusti. Pyöräliikenteen baanaverkon ja kantakaupungin tavoiteverkon suunnittelua ja toteuttamista jatketaan tavoitteena nopeuttaa verkkojen rakentumista. Laaditaan yleissuunnitelmat kahteen baanakohteeseen syksyllä 2022 sovittujen kohteiden pohjalta. Lisäksi pyöräliikenteen liikennevalo-ohjauksen periaatteet valmistuvat, ja niiden pohjalta suunnitellaan jatkotoimenpiteitä. Pyöräliikenteen edistämiseksi laaditaan pieniä parantamistoimenpiteitä. Vähähiilisen betonin käyttöä edistetään hankinnoissa ja suunnitteluohjeita päivittämällä sekä käynnistetään keskustan jalankululaskentojen päivitystyö.

Toteutetaan ja seurataan LUMO-ohjelmaa, joka tähtää luonnon monimuotoisuuden turvaamiseen. Perustetaan viisi uutta luonnonsuojelualuetta ja aloitetaan uuden kymmenvuotisen luonnonsuojeluohjelman laadinta. Kehitetään ekologisen kompensaation malli, viedään loppuun luontopalvelusuunnitelma, kartoitetaan arvokkaita luontoalueita sekä täydennetään biotooppikartoitusta. Toteutetaan luontoseurantasuunnitelma ja huolehditaan kiertotalouden tiekartan toimeenpanosta. Osallistutaan liikenteen päästövähennystyön ilmansuojelutyöhön.

Rakentamisessa pyritään energiatehokkuuteen ja rakennusten hiilijalanjäljen pienentämiseen. Työmaita kehitetään vähäpäästöisiksi ja henkilöstön osaamista energiatehokkuus- ja ilmastotavoitteiden toteuttamisessa kehitetään. Energiatehokkuusinvestointeja pyritään nopeuttamaan, ja kaupungin maamassojen ja purkumateriaalien hyödyntämistä edistetään.

Taide ja kulttuuri ovat hyvä elämän mahdollistaja

Huolehditaan sujuvista lupa- ja neuvontaprosesseista sekä osallistutaan kaupunkiyhteisiin työryhmiin ja verkostoihin tapahtumallisuuden tukemiseksi, keskustan elävöittämiseksi sekä matkailun tukemiseksi.

Yhdenvertainen ja kansainvälinen Helsinki

Uudet asukasvalintakriteerit otetaan käyttöön. Seurataan asukasvalintojen yhdenvertaisuuden toteutumista ja aktiivisesta raportoinnista huolehditaan. Vahvistetaan sosiaalista kestävyttä tiedolla johtamisen avulla asukasvalintoja tehtäessä.

Esteettömyyden edistäminen on osana toimialan palvelujen toimintaa. Kaupunginhallituksen hyväksymät esteettömyyslinjaukset toimeenpannaan toimialalla ja ne on jalkautettu myös kaupunkitasoisesti.

Toimialan johto on päättänyt laajentaa aiempaa ympäristöjohtamisen koordinoitua kattamaan kaikki YK:n kestävä kehityksen tavoitteet (SDG). Suunnitellaan ja jalkautetaan toimintamalli kestävyysjohtamiselle.

Helsingin kaupunginosien omaleimaisuutta ja turvallisuutta vaalitaan

Toimialan varautumisen tasoa ja sen kattavuutta kehitetään. Kriittiseksi arvioitujen toimintojen riippuvuuksia vahvistetaan jatkuvuus- ja toipumissuunnitelmien avulla. Toimintakorttien laatimista erilaisten kaupunkiympäristön häiriötilanteiden varalta jatketaan. Varautumista harjoitellaan. Kaupunkiyhteinen riskienhallintaohjelmisto otetaan toimialalla käyttöön ja samalla kehitetään toimialan riskienhallintaa.

Leikkipuistojen turvallisuutta ja turvallisuuden tunnetta parannetaan pimeään aikaan siten, että valaistusta suunnitellaan, rakennetaan ja ylläpidetään siten, että valaistus on entistä dynaamisempi. Periaatteena on, että uusiin ja uusittaviin kohteisiin valoa saadaan oikeaan aikaan ja paikkaan silloin, kun käyttäjä valoa tarvitsee. Valaistuksenohjauksia myös ylläpidetään aktiivisesti.

Toimiva ja kaunis kaupunki

Kaupungin kasvua ja elinvoimaisuutta edistetään kaavoituksella ja kaavoitetaan vähintään 700 000 k-m2 pääosin yleiskaavan raideliikenteen palvelualueelle, josta täydennysrakentamista vähintään 40 % (280 000 k-m2). Lisäksi edistetään AM-ohjelmassa asetettujen asuntotuotantotavoitteiden toteutumista. Helsingissä

alkaa 8 000 asunnon rakentaminen. Näistä 5 600 asunnon rakentaminen alkaa kaupungin luovuttamilla tonteilla. Uusia asuntotonttien hankevarauksia ja tontinluovutuskilpailuja ratkaistaan yhteensä 5 600 asunnon rakentamista vastaava määrä. Kaupunkiuudistusalueiden täydennysrakentamista edistetään aktiivisesti myös maanhankinnan toimenpitein. Tonttien luovutus- ja rakentamiskelpoisuuteen sekä maa- ja kalliorakentamiseen liittyvistä asiantuntijapalveluista huolehditaan. Tehdään asuntotuotannon ja muiden asemakaavojen edellyttämät liikenne- ja katusuunnitelmat ja varmistetaan, että kunnallistekninen suunnittelu voidaan tehdä kokonaisuuksina. Katusuunnitelmat listataan investointiohjelman toimintasuunnitelmassa. Investoinneissa panostetaan myös kaupunkiuudistusalueisiin ja jatketaan Kaisaniemenpuiston kunnostusta. Kansallisen kaupunkipuisto selvitystyö etenee, samoin kuin asemanseutujen face lift-työ, ja hankkeita siirtyä toteutukseen.

Perustettava paikkatietokeskus tarjoaa asiakaslähtöisiä ja tuotteistettuja paikkatietopalveluita. Valmistaudutaan rakentamislain, RYTJ-asetuksen sekä rakennusjärjestyksen toimeenpanoon sekä tietomallipohjaiseen toimintamalliin. Huolehditaan rekisteritietojen ajantasaisuudesta (kiinteistövero ja PHT-projektit).

Huolehditaan katu- ja kaivuutöiden haittojen minimoinnista ja valmistellaan tarkoituksenmukaiset taksamuutokset. Varaudutaan valtakunnallisen sijaintitietopalveluun ja sen tuomiin muutoksiin kaupungin omassa toiminnassa.

Huolehditaan sujuvista asumisen viranomaispalveluista sekä uuden kohtuuhintaisen omistusasuntomallin viranomaistoiminnan kehittämisestä. Kehitetään asuntojen välitystoimintaa.

Toimeenpannaan roskaantumisen hillinnän ohjelma. Varaudutaan lakisääteisten ympäristöviranomaisten tehtävien lisääntymiseen (pilaantuneiden maiden kunnostamispäätösten, vesihuoltolain vapautusten, melupäätösten ja valitusten lukumäärä, haittailmoitusten kasvu, jätelain velvoitteiden lisääntyminen, hulevesiratkaisujen toimivuuden seuranta, vedenalaisen luonnon kartoitukset). Kehitetään sähköistä asiointia ympäristövalvontaan.

Aluerakentamiskohteiden kadut ja kunnallistekniikka toteutetaan aikataulussa siten, että asuntorakentamisen aloitus tai asuntojen käyttöönotto ei viivästy suunnitellusta ja sovitusta ajankohdasta.

Vuonna 2022 käyttöönotetun aluerakentamislogistiikkakartan toimivuus arvioidaan ja tehdään suunnitelma kartan edelleen kehittämiseksi. Logistiikkaoperaattorin kilpailutusasiakirjat uudistetaan vastaamaan laajentunutta toimintaa ja kilpailutetaan uusi logistiikkaoperaattori.

Parannetaan yleisten alueiden asiakaskokemusta toiminnassa. Tehdään asiakaskyselyt ja asiakastyytyväisyyden seurantakoosteet vuosikellon mukaisesti. Parannetaan sisäistä asiakkuudenhallintaa ja asiakaskokemusta omassa toiminnassa.

Kruunusillat-allianssissa kehitetyn työnaikaisten liikennejärjestelyjen laatumittarin (TLJ-mittari) käyttö vakiinnutetaan työnaikaisten liikennejärjestelyjen kelpoisuuden arvioinnin työkaluksi. Mittaria käytetään vertailevien hankkeiden arviointiin ja arvioidaan mittarin soveltuvuutta toimialla laajempaan käyttöön otettavaksi. Työnaikaisten liikennejärjestelyjen laiminlyönnin sanktiointimahdollisuus otetaan käyttöön Staralta tilattavissa infrarakentamisen urakoissa.

Tapahtumasähköpalvelua laajennetaan, sen tekniikkaa ja dokumentointia kehitetään.

Asiointia (asiointikanavien kehittäminen; sähköinen asiointi, aulapalvelut, call center, CRM, ajanvaraustoiminnot, chatbotit) ja asiakkuustyötä vahvistetaan (asiakaspolkujen kehittäminen, asiakastyytyväisyyden mittaaminen, käsittely/läpimenoaikojen analysointi). Asiakkuustyölle asetetaan mittaroitavat tavoitteet (palvelulupaukset).

Kaupunkilaiskokemusta rakentamisesta, ylläpidosta, kaupungin viihtyisyydestä, tiloista ja kaupungin tuottamista asunnoista parannetaan. Asuntotuotantoa kasvatetaan AM-ohjelman tavoitteiden mukaisesti. Palvelutilat ja asuntorakentamisen edellytysinvestoinnit tuotetaan oikea-aikaisesti.

Tavoitteena on tunnistaa muotoilun ja arkkitehtuurin merkitys hyvinvoinnille, paremman kaupunkilaiskokemuksen tuottamiselle ja kaupungin brändille sekä lisätä julkisen kaupunkitilan vetovoimaa oivaltavan suunnittelun ja kokeilujen keinoin.

Katuhankkeiden aktiivista ja ennakoivaa viestintää jatketaan. Merkittävin hankeviestinnän kohde on Mannerheimintien keväällä 2023 käynnistyvä uudistus.

Helsingiläisten hyvinvointi ja terveys paranevat

Vahvistetaan yritysmuotoista kokeilukulttuuria lainsäädäntö huomioiden, rakennetaan yrittäjille paremmat verkkosivut sekä palvelupolut.

Huolehditaan elintarvike- ja terveydensuojelulainsäädännön neuvonta- ja tarkastustyöstä.

Älykkäät liikenneratkaisut ovat sujuvan arjen perusta

Länsi-Helsingin raitioteiden hankesuunnittelu valmistuu aikataulussa vuoden 2023 aikana, ja siinä hyödynnetään laadittua hankesuunnitteluohjetta. Hankesuunnitelmasta vastaa Kaupunkiliikenne Oy, mutta siihen liittyy merkittäviä vastuita ja yhteensovitettavia asioita KYMP:issä. Huolehditaan tarvittavien liikenne- ja katusuunnitteluun liittyvien asioiden edistämisestä.

Viikin-Malmin pikaraitiotien yleissuunnitelman valmistelua jatketaan, ja se viedään päätöksentekoon samassa aikataulussa Viikinrannan-Lahdenväylän osayleiskaavan kanssa. Samalla täsmennetään muodostuvaa hankekokonaisuutta ja hankeriippuvuuksia. Laaditaan tarvittavat tarkastelut päätephysäkkiratkaisun edellytyksistä keskustassa.

Laaditaan yleissuunnitelma raideyhteydestä Hakaniemen ja Länsisataman välillä jatkeena Laajasalon pikaraitiotieliikenteelle.

Pysäköinnin verkkokauppa otetaan käyttöön ja jatketaan sen kehittämistä sekä uudistetaan pysäköinninvalvonnan toiminnanohjausjärjestelmä.

Jatketaan pysäkkeihin ja katujen ylityspaikkoihin liittyvää suunnittelua ja toteutusta sekä toteutetaan seurantatutkimus ylityspaikoista. Liikennevaloratkaisujen suunnittelua jatketaan. Puututaan liikenteen ohjauksen keinoin kohteisiin, joissa erityisesti talvisin aiheutuu autojen pysäköinnistä merkittävästi haittaa raitieliikenteelle.

Vastuullinen talous kestävän kasvun perustana

Taloustietoisella suunnittelulla, aktiivisella maapolitiikalla ja kaupunkikehityshankkeiden vaikutuksia näkyväksi tekemällä luodaan edellytykset tarvittaville kaupunkikehitysinvestoinneille. Uudenlaisia ja aiempiin verrattuna poikkeavia tapoja investointien rahoittamiseksi kehitetään aktiivisesti. Kaupunki- ja kaavataloudellisia selvityksiä laaditaan ja ohjataan hankkeiden ja alueiden taloudellista toteuttamiskelpoisuutta. Lisäksi luodaan edellytyksiä kaupungin kestäväälle kasvulle ja investointien ennakoitavuudelle ja oikea-aikaisuudelle.

Maanmyynti- ja –vuokratuloille asetetut tavoitteet saavutetaan sekä sujuvoitetaan edelleen kaupungille tarpeettomista kiinteistöistä luopumiseen liittyviä prosesseja ja käytäntöjä. Asunto- ja yritystonttien luovutustoiminnan kehittämistä jatketaan, aloitetaan kaupungin tontinluovutuslinjausten toimivuusarvioinnin valmistelu sekä edistetään tontinluovutuksen sähköistämistä.

Huolehditaan omaisuudesta kohdistamalla resursseja katujen, siltojen ja puistojen perusparantamiseen. Yhteinen kunnallistekninen työmaa -toimintaa kehitetään entistä sujuvammaksi. Kilpailutetaan katujen ja yleisten alueiden suunnittelu- ja asiantuntijapalveluiden puitesopimus vastaamaan tarpeita ja tukemaan tavoitteiden saavuttamista. Ohjelmoidaan liikenne- ja puistohankkeiden sekä esirakentamisen investoinnit talouden vuosikellon mukaan sekä kehitetään ohjelmointityökalu infrainvestointien hallintaa tukemaan. Ohjelmointityökalun tavoitteena on esittää talouden kokonaistilanne ja siihen esitetyt ylityspaineet ja ensimmäinen versio käytössä vuonna 2023. Ohjelmoidaan liikenne- ja puistohankkeiden sekä esirakentamisen investoinnit talouden vuosikellon mukaan. Lisäksi käytetään IHKU-järjestelmää ja seurataan aktiivisesti katusuunnitelmien yhteydessä katujen neliöhintojen avulla kustannusarvioita. Ollaan mukana kehitystyössä, jossa vuonna 2023 jatketaan hankeosalaskennan tekemistä, rakennusosakirjaston laajentamista sekä käytettävyyden parantamiseen tärkeitä toimenpiteitä.

Palvelut ja luvat -palvelukokonaisuuden siirtyminen nettobudjetoiduksi yksiköksi tukee palvelutuotannon kustannustehokkuutta ja toimintojen läpinäkyvyyttä. Toiminnan kehittäminen tehdään tiedolla johtaen, asiakastyytyväisyyttä lisäten sekä työhyvinvointia korostaen.

Selvitetään aktiivisesti palveluiden ja prosessien automatisoinnin mahdollisuuksia. Huolehditaan asiointipalveluiden digitalisoimisesta sekä käyntiasioinnin sujuvuudesta aulapalveluita kehittämällä. Kehitetään palautteiden käsittelyä ja huomioimista toiminnan kehittämisessä.

Rakennusten ja rakenteiden elinkaarikustannukset ja ohjaavat suunnittelua, rakentamista, omistamista ja ylläpitoa. Tavoitteena on pitkäaikainen kestävyys ja omaisuuden arvon säilyminen. Tuottavuutta kehitetään hankintojen aktiivisella johtamisella, sekä edistämällä alan ja markkinoiden kehittymistä. Kaupungin asuntorakentamisen prosessin kehittämistä jatketaan poikkihallinnollisesti laaditun kehittämissuunnitelman pohjalta.

Teknisten palvelujen palvelustrategian toimenpiteitä toteutetaan. Kunnossapidon kehittämisen toteuttamisen toimenpiteitä edistetään ja Staran infrarakentamisen lisäarvotekijät ja niiden arvo määritetään tarkemmin.

Toimiala tarkastelee tuottavuuden parantamiseksi toimintojaan. Osana taloudellisuuden parantamista toimiala vahvistaa myös investointien kokonaiskoordinaatiota. Yksikkökustannusjärjestelmää kehitetään tuottavuuden ja taloudellisuuden seurannan ja johdettavuuden parantamiseksi.

Helsingin kaupungin uuden hankintastrategian toteuttamisen myötä toimialan hankintojen strateginen johtaminen vahvistuu ja vastuullisuuden rooli (ekologinen, sosiaalinen ja taloudellinen vastuullisuus) kasvaa hankintaprosesseissa. Toimialan hankintakokonaisuuksille linjataan vaikuttavimmat ja selkeät vastuullisuuskriteerit, jotka edesauttavat hankintojen kilpailutusten läpivientä. Kriteereistä ja niiden vaikutuksista kootaan toimialalle koulutuspaketit.

Kaupunkiympäristötalon käyttöastetta on jäänyt suunniteltua matalammaksi, joten tilojen käytön tehostamiseksi tiloihin etsitään toimialan rinnalle muita käyttäjiä.

Henkilöstölle vetovoimainen Helsinki

Kaupunkistrategian tavoitteet ja toimintaympäristön muutokset ovat henkilöstösuunnittelun lähtökohtia. Henkilöstösuunnittelussa hyödynnetään tietoa ennakoidusta lähtövaihtuvuudesta ja huomioidaan henkilöstörakenteeseen tarvittavat muutokset muun muassa toimintaympäristön ja työn muutoksen sekä digitalisaation tavoitteiden saavuttamiseksi ja tulevaisuuden haasteiden ennakkoimiseksi. Henkilöstösuunnitelman ohessa laaditaan kriittisten tehtävien täyttösuunnitelma ja seuraajasuunnitelma palvelukokonaisuuksittain. Tavoitteena on, että sisäinen liikkuvuus sekä resurssien joustava ja tarkoituksenmukainen käyttö yli organisaatorajojen lisääntyy.

Henkilöstön saatavuus ja pysyvyys varmistetaan panostamalla työnantajakuvan kehittämiseen, oppilaitosyhteistyöhön sekä rekrytointien ja perehdyttämisen onnistumiseen. Ydinprosessien sujuvuus ja keskeisten tavoitteiden saavuttaminen sekä henkilöstön sitoutuminen varmistetaan osaamisen kehittämisellä, edistämällä henkilöstön urapolkuja, osaamisen jakamista ja yhteistyötä. Sitoutumista edistävät myös työhyvinvoinnin johtamisen toimenpiteet ja yhteistyöhön kannustavalla/yhteisiä tavoitteita tukevalla palkitseminen. Henkilöstön sisäistä liikkumista ja siirtymistä organisaation sisällä tehtävästä toiseen vauhditetaan mm. ennakoivan henkilöstösuunnittelun ja henkilökierron avulla sekä vahvistamalla esihenkilöiden uracoaching-taitoja. Urakehityksessä tuetaan monipuolisia urakehitysvaihtoehtoja asiantuntija- ja esihenkilötehtävissä organisaation sisällä ja laajemmin myös kaupungin sisällä sekä vastaavissa toimialaorganisaatioissa.

Toimialan henkilöstöjohtamisen kehittämisessä keskitytään erityisesti johtamisen kulmakivien eli näkemyksellisyyden, innostuksen, linjakkuuden sekä toimeenpanokyvyn viemiseen osaksi jokapäiväistä johtamista. Hyvän esihenkilötyön tueksi tarjotaan uusia työkaluja linjakkaaseen johtamiseen ja työn sujuvuuden varmistamiseksi, valmennetaan ja perehdytetään esihenkilöitä uusiutuviin käytäntöihin ja järjestelmiin sekä hyödynnetään aktiivisesti henkilöstökokemusta ja organisaation työkultuurista saatua palautetta palveluiden ja johtamisen kehittämisessä. Työkuorman riittävän hallinnan ja tavoitteiden priorisoinnin tueksi vahvistetaan esihenkilöiden hybridijohtamisen valmiuksia ja työntekijöiden oman työn johtamisen taitoja. Kehitämme henkilökunnan osaamista monipuolisia ja työelämälähtöisiä keinoja hyödyntäen tavoitteenamme luoda työpaikasta samalla myös oppimispaikka. Osaava, hyvinvoiva ja motivoitunut henkilöstö lisää paitsi työn iloa, myös palvelutyytyväisyyttä.

Älykästä Helsinkiä johdetaan tiedolla ja digitalisaatiota hyödyntäen

Tehdään määrätietoista työtä tietomallipohjaiseen toimintaan siirtymisessä osallistuen kansalliseen kehittämiseen sekä omien toimintaprosessien muuttamiseen. (Rava3pro; kansallinen VM-digirahoitusohanke ja Kympp BIM-ARK; Kymppin sisäinen kehitysprojekti).

Huolehditaan digitaalisen kaksosen kehittämisestä ja käytön laajentamisesta.

Turvataan parempi paikkatiedon hyödyntäminen paikkatietokeskuksen perustamisella (paikkatietopalvelut ja digitaalisen kaksosen palvelut asiakas- ja substanssilähtöisesti Kymppille).

Edistetään yleisten alueiden omaisuudenhallinnan järjestelmien kehittämistyötä: yleisten alueiden rekisterin uusimisen suunnittelu ja käynnistäminen, CityInfra-alustan käyttöönotto ja jatkokehittäminen, DigiKunto-järjestelmän kehittäminen, Puhtis-järjestelmän kehitystyöt.

Prosesseja kehitetään elinkaaren huomioiviksi digitalisaatiota hyödyntäen. Yhteistä tilannekuvaa jaetaan ja vahvistetaan. Omaisuudenhallinnan tietopohjaa kehitetään tukemaan tiedolla johtamista.

Digitalisaatio on toimintaprosessien ja toimintatapojen uudistamisen ja muutoksen johtamisen työkalu. Digitalisaatio mahdollistaa toimivampien palvelujen tarjoamisen asiakkaille ja toimialan oman työn sujuvoittamisen. Toimialan ensimmäinen digitalisaatio-ohjelma päättyy vuoden 2022 lopussa. Vuonna 2023 toimialan uusi digitalisaation visio ja tiekartta valmistuu ja sen toteuttaminen alkaa.

Ydintietojen hallinta mahdollistaa tiedolla johtamisen kehittymisen. Tavoitteena on, että toimialan keskeisimmät tiedot ovat laadukkaita, luotettavia ja hyödynnettävissä.

Toimiala on vetovastuussa karttapalveluiden alustan ja dokumenttienhallinnan käyttöönotossa sekä osallistuu kaupunkitasoisiiin järjestelmähankkeisiin kuten talouden SAP S/4-versioon siirtymiseen ja HR-järjestelmä Sarastian käyttöönoton vakiinnuttamiseen.

Toimialan viestinnän keskeinen tavoite on varmistaa uusien verkkosivujen käyttöönotto toimialalla. Kaupunki uudistaa sekä julkiset hel.fi- sivuston että sisäisen intranetin.

Uuden osallisuussuunnitelman laadinta on käynnistymässä Helsingin kaupungille. Kaupunkiympäristön toimiala valmistelee osaltaan osallisuussuunnitelman ja sen, miten toimiala tulee sitä tulevana vuosina toteuttamaan.

Toimiala edistää innovaatiotoimintaa yhteistyössä erityisesti Forum Viriumin kanssa ja innovaatioagenttien toiminnan kautta.

Kansallista edunvalvontaa ja kansainvälistä yhteistyötä Helsingin kehittämisessä

Verkostoidumme muiden kaupunkien toimijoiden kanssa, perehdymme EU-linjauksiin ja strategiakokonaisuuksiin sekä valmistelemme kannanottoja. Toimialan kansainvälisen työn koordinoitua kehitetään ja linkitytään kaupunkitasoiseen kv-verkostoon. Hyödynnämme kansainvälistä toimintaa strategisten tavoitteiden edistämiseksi sekä vaikutusmahdollisuuksien vahvistamisessa. Tavoitteena on myös Kaupunkiympäristötoimialan tunnettavuuden lisääminen erityisesti kansainvälisten osajien, investointien ja vierailijoiden näkökulmasta.

INVESTOINNIT

8 01 Kiinteä omaisuus

8 01 50 Kiinteän omaisuuden myynti

Vuonna 2023 kiinteää omaisuutta arvioidaan myytävän 85 milj. eurolla, josta kiinteän omaisuuden myyntiin kirjataan tasearvon mukaiset 4,25 milj. euroa. Erotuksena syntyvät 80,75 milj. euron myyntivoitot kirjataan tuloiksi talousarviokohtaan Kaupunkirakenne. Kaupunginhallitus on 1.4.2019 hyväksymien tontinluovutuslinjausten mukaan tontit luovutetaan ensisijaisesti vuokraamalla, ja myymällä vain erityisistä syistä. Myyntitulojen määrä on edellä mainitusta johtuen aiempia vuosia alemmalla tasolla. Lisäksi myyntitulojen toteutumiseen vaikuttavat vuonna 2023 keskeisesti rakentamisen suhdannetilanteen muuttuminen sekä rakentamishankkeiden etenemistä hidastavat kaavavalitukset.

8 01 01 Kiinteistöjen ja kiinteistöjen hallintaan oikeuttavien osakkeiden ostot ja lunastukset sekä kaavoituskorvaukset, kaupunkiympäristölautakunnan käytettäväksi

Talousarviokohdalla Kiinteistöjen ja kiinteistöjen hallintaan oikeuttavien osakkeiden ostot ja lunastukset sekä kaavoituskorvaukset (8 01 01) on vuonna 2023 13,5 milj. euroa perusmääräraha, joka pitää sisällään myös maksettavaksi tulevat täydennysrakentamiskorvaukset.

Esitetty määräraha ei sisällä maanvaihtojen, erillisten ennakoimattomien hankkeiden vaatimien (kiireellisten) maanhankintojen eikä maankäyttösopimusten maana saatavien maankäyttökorvausten ja niihin liittyvien kiinteistöjärjestelyjen vaatimia ns. teknisiä määrärahoja, joiden määrät vuositasolla suuresti vaihtelevat. Niiden osalta esitetään tapauskohtaisesti ylitysoikeuksia.

8 01 03 Esirakentaminen, täyttötöyt, rakentamiskelpoiseksi saattaminen, kaupunkiympäristölautakunnan käytettäväksi

8 01 03 01 Muu esirakentaminen, alueiden käyttöönotto ja tonttien rakentamiskelpoiseksi saattaminen

Talousarviokohdalle on osoitettu vuodelle 2023 määrärahaa yhteensä 18,7 milj. euroa.

Projektialueiden ulkopuolisten täydennysrakennusalueiden rakentamiskelpoiseksi saattamiseen varattua määrärahaa käytetään luomaan edellytyksiä erilaisten rakennushankkeiden toteuttamiseen. Vuosittain keskimäärin 40–70 asunto- ja toimitilatonttia sekä useita kaupungin palveluverkon kehittämiseen liittyvää tonttia saatetaan määrärahalla rakentamiskelpoiseksi. Määrärahalla toteutettavat toimenpiteet koskevat muun muassa pilaantuneiden maiden puhdistamista, johtosiirtoja, rakennusten purkuja sekä muuta esirakentamista.

Vuonna 2023 määrärahalla toteutetaan vuodelta 2022 jatkuvia hankkeita sekä niitä hankkeita, joihin on sitouduttu erilaisin sopimuksin. Lisäksi käynnistetään uusia palveluverkon kehittämiseen ja täydennysrakentamiseen liittyviä esirakennushankkeita. Merkittävimmät tiedossa olevat kohteet ovat Hiekkarannantien ja Taivallahden esirakentaminen. Lisäksi varaudutaan Keskustan terveys- ja hyvinvointikeskuksen esirakentamisen alkamiseen.

Määrärahan käyttö on esitetty määräraha- ja kohdekohtaisesti liitteenä olevassa taulukossa (Liite 6).

8 02 Rakennukset

Talonrakennusinvestointeihin vuodelle 2023 on varattu yhteensä 305 miljoonaa euroa, josta uudis- ja lisärakennushankkeisiin ja niiden suunnitteluun on osoitettu 145 miljoonaa euroa sekä korjaushankkeisiin ja niiden suunnitteluun 159 miljoonaa euroa.

Investointiohjelman lisäksi kaupunki toteuttaa uudishankkeitaan myös vuokra- ja osakekohteina sekä kiinteistöyhtiömuotoisina. Merkittävimmät vuokrahankeet ovat Metsolan ala-asteen korvaava uudisrakennus ja Luonnontiedelukio. Maatullin ala-asteen ja päiväkotit Mintun korvaava uudisrakennus, Laakson

yhteissairaala, Haagan, Malmin ja Keskustan terveys ja hyvinvointikeskukset sekä Stadin ammattiopiston Roihupellon ja Myllypuron kampuksen tulevat tilat suunnitellaan rahoitettavaksi investointiohjelman ulkopuolelta.

Uudis- ja lisärakennushankkeet, kylkn käytettäväksi (8 02 01)

Uudisrakentamisen pääpaino on uusien projektialueiden palvelurakennusten ja korvaavien uudisrakennusten toteuttamisessa. Talousarviovuoden 2023 merkittävimmät rakentamisvaiheissa olevat uudisrakennushankkeet ovat Pakilan koulujen ja päiväkotien allianssihanke, Kannelmäen peruskoulun ja päiväkodin Kuninkaantammen toimipisteen uudisrakennus, Pasilan peruskoulu ja päiväkoti, Oulunkylän ala-asteen laajennus, Kottbyn grundskolanin ja Helsingin kielilukion korvaava uudisrakennus, lasten päiväkodit Kaarelanraitti ja Vanhainen sekä Kontulan pelastusasema.

Suunnitteluvaiheessa on myös lukuisia merkittäviä uudisrakennushankkeita mm. Suutarilan monitoimitalo, Hernesaaren peruskoulu, Kruunuvuorenrannan keskuskoulu, päiväkoti ja liikuntatilat, Merilahden peruskoulun korvaava uudisrakennus ja Malmin sairaalan laajennus.

Korjaushankkeet, kylkn käytettäväksi (8 02 02)

Korjausrakentamisen ohjelmoinnin lähtökohtana on kaikkien toimitilojen mutta varsinkin koulurakennusten ja päiväkotien käyttökelpoisuuden, terveellisyyden ja turvallisuuden varmistaminen. Vuonna 2023 korjausrakentamisen investointitaso on 159 miljoonaa euroa. Uudisrakentamisesta 78 miljoonaa euroa on korvaavaa uudisrakentamista, eli talousarviovuonna 2023 käytetään 237 miljoonaa euroa rakennusten korjausvelan hillitsemiseen.

Talousarviovuoden 2023 merkittävimmät rakentamisvaiheissa olevat korjaushankkeet ovat Käpylän peruskoulun Väinölä-rakennuksen, Pihlajiston ala-asteen, Gymnasiet Lärkanin, Hoplaxskolanin Lokkalantien toimipisteen, Taivallahden peruskoulun, Tahvonlahden ja Kallion ala-asteen sekä Finlandiatalon perusparannukset.

Suunnitteluvaiheessa on myös lukuisia korjaushankkeita mm. Töölön kisahallin, Yrjönkadun uimahallin, Pitäjänmäen peruskoulun, päiväkodin, kirjaston ja nuorisotalon sekä Drumsö lägstadieskolanin perusparannus.

Kestävän kehityksen investointeihin on varattu 4,5 miljoonaa euroa sisältäen aurinkosähkön lisäämisen.

Kohdennettujen hankkeiden lisäksi vuodelle 2023 kohdentamattomiin korjaushankkeisiin on varattu 8 miljoonaa euroa. Määräraha käytetään välttämättömiin toiminnallisiin muutostöihin palveluverkkoa kehitettäessä ja sillä rahoitetaan lisä- ja väistötilojen investointiosuudet. Isot vuosikorjaukset ja kaikki peruskorjaukset rahoitetaan nykykäytännön mukaisesti käyttötaloudesta korjauksen ja kunnossapidon budjetista.

8 03 Kadut ja liikenneväylät

Katu- ja liikenneväylähankkeisiin on talousarviossa varattu vuodelle 2023 yhteensä 85,8 milj. euroa. Määrärahan käyttö on esitetty määräraha- ja kohdekohtaisesti liitteenä olevassa taulukossa (Liite 9).

8 03 01 Uudisrakentaminen, perusparantaminen ja muut investoinnit, kaupunkiympäristölautakunnan käytettäväksi

Talousarviokohdalle on osoitettu vuodelle 2023 määrärahaa yhteensä 84,9 milj. euroa.

8 03 01 01 Uudisrakentaminen

Katujen uudisrakentamiseen on osoitettu vuodelle 2023 määrärahaa 16,3 milj. euroa.

Uudisrakentamisen määräraha käytetään asuntotuotannon edellyttämien katujen rakentamiseen suurpiirien alueella. Merkittäviä uudisrakentamiskohteita vuonna 2023 ovat mm. Raide-Jokerin varren täydennysrakentamisalueet, Työnjohtajankadun kortteleiden alue Herttoniemessä sekä Kauppamylyntien ympäristö Roihupellossa. Lisäksi erillisiä katuhankkeita toteutetaan kaava-alueiden keskeneräisyyden vuoksi. Talousarviokohdalle ei ole varattu määrärahaa melusteiden toteuttamiseen vuodelle 2023.

Uudisrakentamisen hankkeilla vastataan kaupunkistrategian *Toimiva ja kaunis Helsinki sekä Helsinki on houkutteleva osajille ja yrityksille* -painopistealueiden tavoitteisiin.

Uudisrakentaminen sisältää myös tarvittavat katujen ulkovalaistus- ja liikennevaloinvestoinnit.

8 03 01 02 Perusparantaminen ja liikennejärjestelyt

Katujen perusparantamiseen ja liikennejärjestelyihin on osoitettu vuodelle 2023 määrärahaa 61,3 milj. euroa.

Vuoden 2023 merkittävimpiä katujen peruskorjaushankkeita ovat vuonna 2020 käynnistynyt Suomenlinnan katujen peruskorjaus ja vuonna 2022 aloitettu Maatullinkujan peruskorjaus Tapulikaupungissa. Muut katujen peruskorjaushankkeet ovat joukkoliikenteen ja pyöräilyn kehityshankkeiden tai vesihuollon (HSY) saneerauksen yhteydessä tehtäviä koko kadun perusparannuksia ja vakavien rakennevaurioiden kuten painumien korjaustarpeita eri puolilla kaupunkia. Vieraslajien torjunta-asetuksen (704/2019) mukaisesti erillisenä työvaiheena vaihdetaan asetuksessa mainittuja katuistutuksissa käytettyjä kasvilajeja muihin kasvilajeihin.

Ulkovalaistuksen peruskorjaus ja liikennevalojen sekä muun telematiikan uusinta on osa katujen peruskorjausta. Määrärahalla saneerataan ulkovalaistusverkkoa ja liikennevaloja pääsääntöisesti osana yhteiskaivuja, kun sähkö- ja televerkostoja uudistetaan. Lisäksi vanhoja ulkovalaisimia vaihdetaan ledivalaisimiksi joko hankkeiden peruskorjauksen yhteydessä tai erillisinä valaisinvaihtohankkeina. Telematiikan peruskorjaus keskittyy vanhan kuparisen liikennevaloja palvelevan tietoliikenneverkon uusintaan valokuiduksi. Hanke on aloitettu vuonna 2019. Vanhojen purkauslamppujen poistuminen markkinoilta vuonna 2027 edellyttää ledivalaisinsaneerauksen määrätietoista edistämistä, jotta kaupunki kyetään valaisemaan jatkossakin. Ledivalaisinsaneerauksella saavutetaan merkittävää energiatehokkuutta, ja se edistää kaupungin strategian mukaista kunnianhimoista ilmastovastuuta. Myös valaistuksen laatu paranee merkittävästi.

Siltojen ja muiden erikoisrakenteiden (ranta- ja tukimuurit, portaat, melusteet) peruskorjausten määrärahaehdotukseen sisältyvät peruskorjausten lisäksi myös uusittavien siltojen investointikustannukset. Vuonna 2023 jatketaan vuonna 2022 käynnistynyttä Rajasaarensillan uusimista, käynnistetään Mannerheimintien sillan uusiminen, peruskorjataan Viikin ramppisiltoja sekä tehdään taitorakenteiden vauriokorjauksia. Määräraha mahdollistaa lisäksi Kulosaaren sillan suunnittelun jatkamisen.

Uudelleenpäällystys kohdistetaan vuosittain tehtävän päällystysohjelman perusteella eniten kuormitetuille pää- ja kokoojakaduille. Myös huonokuntoisten jalkakäytävien sekä jalankulun ja pyöräilyn väylien päällysteitä uusitaan osana strategianmukaisen kävelyn ja pyöräiliikenteen kulkumuoto-osuutta kasvattamisen tavoitetta.

Joukkoliikenteen kehittämisen määrärahalla varaudutaan parantamaan joukkoliikennejärjestelmää ja sen luotettavuutta muun muassa HSL:n Helsingille tekemän esityksen mukaisesti. Vuonna 2023 jatketaan Ruskeasuon tulevaan raitiovaunuvarikkoon liittyvien katujärjestelyiden toteuttamista Nauvontiellä. Raitioliikenteen kehittämisohjelman toimenpiteiden toteuttamista edistetään. Joukkoliikenteen kehittämisen määrärahoilla edistetään strategianmukaisen joukkoliikenteen kulkumuoto-osuuden kasvattamisen tavoitetta.

Liikennejärjestelyhankkeet kohdistetaan erityisesti turvallisuutta edistäviin liittymä-, risteys- ja kaistajärjestelyihin, jotka tukevat myös joukko- ja muun liikenteen sujuvuutta. Määrärahassa varaudutaan myös älyliikenteen järjestelmien sekä opasteiden kehittämiseen. Vuonna 2020 aloitettua automaattisten nopeusvalvontapisteiden asennusta kaduille jatketaan. Uuden tieliikennelain mukaisia liikennemerkkimuutoksia tehdään käytettävissä olevan määrärahan puitteissa. Liikennejärjestelyihin sisältyy myös Raide-Jokerin osalta sellaisia katu ympäristön muutoshankkeita (ns. liittyviä hankkeita), jotka eivät aiheudu raitiotien rakentamisesta, mutta jotka ovat välttämättömiä suunnitella samanaikaisesti raidehankkeen kanssa. Vuonna 2023 käynnistyy Tapaninvainiontien ja Karhusuontien sekä Karhusuontien ja Pukinmäenkaaren liittymien perusparantaminen. Liikennejärjestelyhankkeina toteutetaan vuonna 2023 myös väliaikaisia keskustan kävelyn ja oleilun kehittämisen toimenpiteitä sekä 15 pysäköintipaikan muuttaminen viherrakenteeksi kantakaupungin alueella.

Pyöräilyn ja jalankulun väyliin osoitettu määräraha käytetään pyöräiliikenteen tavoiteverkon toteuttamiseen sekä baanaverkon laajentamiseen eri puolilla kaupunkia joko erillisinä hankkeina tai raidehankkeiden yhteydessä. Määrärahaan sisältyy myös jalankulun ja pyöräilyn yli- ja alikulkusiltojen rakentamista liikkumisen turvallisuuden ja sujuvuuden parantamiseksi. Määrärahaa käytetään lisäksi pyöräpysäköinnin kehittämiseen ja pyöräilyn opastukseen. Vuonna 2023 suurimmat investoinnit kohdistuvat Mannerheimintie

välillä Postikatu Runeberginkatu, Kansalaistori-Kaisaniemi pääradan alikulkukäytävän (Kaisantunneli), Itäbaanan jatkon –urakoihin sekä pyöräilyn ja jalankulun liikennejärjestelyihin läntisen ja itäisen kantakaupungin alueella. Lisäksi määrärahalla toteutetaan Raide-Jokerin varrella jalankulkua ja pyöräilyä parantavia hankkeita sekä jatketaan vuonna 2022 alkanutta Katariina Saksilaisen kadun rakentamista ja aloitetaan Hämeentien peruskorjaus välillä Kustaa Vaasan tie Annalantie. Jalankulun ja pyöräilyn väylien hankkeilla edistetään kävely- ja pyöräliikenteen kulkumuoto-osuuden kasvattamisen strategista tavoitetta.

Hulevesien hallintaa toteutetaan osana Helsingin kaupungin hulevesiohjelmaa. Hulevesien aiheuttamia haittoja pyritään ehkäisemään ja poistamaan useammassa paikallisissa kohteissa samalla toteuttaen hulevesien suunnitelmallista kokonaishallintaa. Hulevesien laatuun liittyvää tietoa kerätään 2021 käynnistyneessä viisivuotisessa hankkeessa, jossa tutkitaan veden laatua sekä Taivallahdessa sijaitsevan hulevesiarkun suodatuskykyä. Mustapuron hulevesitulvien estämiseksi puron varrelle suunnitellaan hulevesien viivytystratkaisuja. Hulevesien hallinnan hankkeita ja toimenpiteitä toteutetaan myös Muut investoinnit alle sijoittuvalla ranta-alueiden kunnostuksen määrärahalla. Hulevesien hallinnan toimenpiteillä varaudutaan ja sopeudutaan strategian mukaisesti ilmastonmuutoksen vaikutuksiin.

8 03 01 03 Muut investoinnit

Muut investoinnit ovat kadunpidon tukipalvelujen tai muita yleisten alueiden vaatimia investointeja. Muihin investointeihin on talousarviossa vuodelle 2023 varattu määrärahaa 7,3 milj. euroa.

Täytemaan vastaanottoaikojen määräraha käytetään kaivumaiden hyödyntämisohjelman mukaisesti maa-ainesten hyötykäyttö- ja vastaanottoaikojen toteuttamiseen. Muut investoinnit ovat kadunpidon tukipalvelujen tai muita yleisten alueiden vaatimia investointeja. Täytemaan vastaanottoaikojen määräraha käytetään kaivumaiden hyödyntämisohjelman mukaisesti maa-ainesten hyötykäyttö- ja vastaanottoaikojen toteuttamiseen.

Lumenvastaanottoaikojen ja hiekkasiilojen investointimäärärahalla järjestetään lumenvastaanotto toiminnan kapasiteetti vastaamaan Helsingin kaduilta tulevaa lumen hävitystarvetta kaupungin toimivuuden turvaamiseksi talviaikana, varmistetaan tarvittava määrä lumen vastaanottoaikoja sekä innovoidaan lumen lähivastaanottojärjestelyjä. Lisäksi kehitetään nykyisten hiekoitussepin varastosilojen ja suolavarastojen perusparannuksia kaupungin eri osissa. Toimenpiteet ohjelmoidaan vuosittain laadittavan toteutusohjelman mukaisesti.

Ranta-alueiden kunnostuksen määrärahalla suunnitellaan vuonna 2023 mm. Kirkonkylänkosken padon purkamista ja Jakomäen hiekkakuoppien rakentamista yhteistyössä Vantaan kaupungin kanssa sekä varaudutaan toteuttamaan Uudenmaan Ely-keskuksen laatiman rannikkoalueen tulvariskikartoituksen mukaisia muita kohteita. Mustapuron hulevesitulvien estämiseksi puron varrelle suunnitellaan hulevesien viivytystratkaisuja. Merellisen strategian mukaisia hankkeita peruskorjataan käytettävissä olevan määrärahan mukaan. Ranta-alueiden kunnostuksen määrärahalla toteutetaan vuonna 2023 Kauppatorin tulvasuojelurakenteita ja Idän rantareitin perusparannus välillä Reginankuja Vanhakylä.

Muiden investointien hankkeet vastaavat laaja-alaisesti sekä toimivan ja kauniin kaupungin sekä kunnianhimoisen ilmastovastuun strategisiin tavoitteisiin.

8 03 03 Yhteishankkeet Väyläviraston kanssa, kaupunkiympäristölautakunnan käytettäväksi

Yhteishankkeisiin Väyläviraston kanssa on talousarviossa osoitettu määrärahaa vuodelle 2023 0,9 milj. euroa.

Kaupungin kustannusosuutta väyläviraston yhteishankkeissa koskeva määräraha sisältää valtion maanteihin liittyvät liikennejärjestely- ja meluntorjuntahankkeet kaupungin alueella. Yhteishankkeiden toteutus on sidoksissa hankkeiden valtion osuuden rahoitukseen valtion tulo- ja menoarviossa lukuun ottamatta niitä kaupungin maankäytön kehittämisestä aiheutuvia hankkeita, jotka kaupunki rahoittaa kokonaan. Yhteishankkeet Väyläviraston kanssa edistävät kaupungin toimivuutta, asuntotuotantoa ja kaupungin liikennejärjestelmää strategisten tavoitteiden mukaisesti.

Kehä I/Myllypuron eritasoliittymän tiesuunnitelma valmistui vuonna 2015, ja rakennussuunnitelma valmistui yhteishankkeena vuonna 2022. Hankkeen kokonaiskustannus on yhteensä noin 36,5 milj. euroa, ja hankkeen toteutukseen on osoitettu rahoitus vuosille 2026–27. Hankkeeseen ei ole tulossa kustannuksia vuonna 2023.

Tuusulanväylällä melusteiden toteutus Torpparinmäen kohdalla käynnistymiseen varaudutaan. Hanke valmistuu taloussuunnitelmakauden aikana edellyttäen Ely-keskuksen rahoitusosuutta.

Lahdenväylän ylittävän Ilmasillan toteutus on osa Malmin eritasoliittymän toteutusta. Ilmasilta luo yhteyden Kivikon ja Malmin välille ja palvelee sekä entisen lentokenttäalueen kehittymistä uudeksi asuinalueeksi että alueiden yritystoimintaa. Ilmasilta ja Ilmasillantie toimivat tulevaisuudessa tärkeänä joukkoliikennereittinä ja pyöräilyn baanareitistön osana. Ilmasillan alueen tiesuunnitelma on valmistumassa 2022, ja rakennussuunnittelu jatkuu vuonna 2023. Hankkeen toteutukseen varaudutaan taloussuunnitelmakauden jälkeen. Hankkeen toteutuminen edellyttää valtion rahoitusosuuden varmistumisen.

Hämeenlinnanväylällä Kuninkaantammen eritasoliittymä on tärkeä asuinalueen saavutettavuudelle. Vuonna 2023 valmistellaan edelleen alueen asemakaavaa. Alueelle on aikaisemmin laadittu tiesuunnitelman luonnos välille Kannelmäki-Kaivoksela sekä katusuunnitelmien luonnokset. Hankkeen toteutukseen varaudutaan, ja hanke uudelleen ohjelmoidaan valtion rahoitusosuuden varmistuessa.

Länsiväylällä eritasoliittymän alustava tiesuunnitelma Koivusaaren kohdalla on valmistunut vuonna 2020. Tie- ja rakennussuunnitelman laadintaan varaudutaan taloussuunnitelmakaudella ja mahdolliseen hankkeen käynnistymiseen alustavan investointiohjelmakauden lopulla. Länsiväylällä Koivusaaren kohdan eritasoliittymän tie- ja katusuunnitelmat ovat käynnissä.

Turunväylän ja Huopalahdentien liittymästä on laadittu aluevaraussuunnitelmatasoisia tarkasteluja vuoden 2020 aikana. Kohteen tiesuunnittelu käynnistyy vuonna 2023 jatkuen vuodelle 2024. Rakennussuunnitteluun varaudutaan tiesuunnitelman jälkeen suunnitelmakaudella ja toteutukseen vuosina 2026–2027.

Kehä I Muurimestarintien pohjoisen alikulkukäytävän kuivatuksen parantamisen suunnittelu. Vuonna 2023 rakennetaan jalkakäytävää ja pyörätietä.

Hakamäentiellä aloitetaan asemakaavan muutos nykyiselle teialueelle. Kaavoituksen tueksi laaditaan muun muassa rakenteisiin ja teknisiin järjestelmiin liittyviä selvityksiä tai suunnitelmia.

Kehä III Ala-Tikkurilan ja Kalkkikallion välissä sijaitsevaa melumuuria rakennetaan vuonna 2023.

8 04 Puistot ja liikunta-alueet

8 04 01 Puistot ja liikunta-alueet, kaupunkiympäristölautakunnan käytettäväksi

Puisto- ja liikunta-aluehankkeisiin on talousarviossa varattu vuodelle 2023 yhteensä 31,4 milj. euroa. Määrärahan käyttö on esitetty määräraha- ja kohdekohtaisesti liitteenä olevassa taulukossa (Liite 10).

Toimintasuunnitelma on laadittu kaupunkiympäristön toimialan sekä kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan liikuntapalveluluiden hanketarpeisiin perustuen. Liikunta-alueinvestoinneissa peruskorjaus- ja uusien investointikohteiden tarvemäärittelyn tekee liikunta-alueomaisuutta hallinnoiva ja ylläpitävä kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala.

8 04 01 01 Uudet puistot ja puistojen peruskorjaus

Talousarviossa on osoitettu vuodelle 2023 määrärahaa 16,8 milj. euroa sisältäen luonnonsuojelualueet, joihin on osoitettu 1,0 milj. euroa.

Uusien puistojen ja puistojen peruskorjauksen määrärahalla toteutetaan viher- ja virkistyspalveluiden peruskorjaus ja täydentäminen sekä leikkipuistojen ja -paikkojen turvallisuuspuutteiden korjaaminen. Pandemian myötä kasvanut virkistysalueiden käyttöasteen nousu kasvattaa tarvetta virkistysverkoston ja opastuksen parantamiseen.

Vuonna 2022 käynnistyneitä ja vuonna 2023 jatkuvia hankkeita ovat Ruoholahdenpuiston leikkipaikan ja pelikentän peruskorjaus, Haaganpuron alajuoksun kunnostaminen, Kaisaniemenpuiston peruskorjaus, Kiertotähden viljelypalsta-alueen peruskorjaus ja Tervapääskynpuiston peruskorjaus sekä jatketaan Puistolän Suuntimopuiston ja Viikinmäen Maarianmaanpuiston rakentamista. Kaisaniemenpuiston peruskorjauksen toteutus vaiheistetaan useaan vaiheeseen johtuen hankkeen huomattavasta laajuudesta ja riippuvuuksista. Kaisaniemenpuiston peruskorjauksen vaiheita toteutetaan jatkossa määrärahojen puitteissa.

Puistojen uudisrakentaminen keskittyy asuntotuotantokohteiden puistopalveluhankkeisiin, jotta asukkaiden palvelutaso saataisiin pidetyksi riittävänä ja tasapuolisena. Uudiskohteista kuntoporrashankkeen 2020–2030 mukaisten kohteiden toteuttamista jatketaan, Sigurd Frosteruksen puiston toteuttaminen käynnistetään sekä Vaasanpuistikon peruskorjaus alkaa.

Merkittävimmät **puistojen peruskorjaushankkeet** vuonna 2023 ovat Kaisaniemenpuiston peruskorjauksen seuraava vaihe, Sibeliuksenpuiston peruskorjauksen ensimmäinen vaihe, Leikkipuisto Vähätuvan peruskorjaus, Leikkipuisto Ruoholahden peruskorjaus, Leikkipuisto Rusthollarin peruskorjaus Puotilassa, Roihuvuoren aluepuiston peruskorjaus ja Leikkipuiston Maunulan sekä Leikkipuisto Maasälvän peruskorjaukset.

Luonnonsuojelualueinvestoinnit kohdistuvat nykyisten luonnonsuojelualueiden käyttöpaineiden haittojen ehkäisemiseen kuten opasteisiin, luontopolkujen kunnostuksiin ja uusiin rakenteisiin. Investoinneilla mahdollistetaan myös luonnonhoidon toteuttamiseen liittyvien rakenteiden rakentaminen, kuten laiduntamisen vaatimia aitauksia sekä uusien luonnonsuojelualueiden palveluiden ja rajamerkkien toteuttamista.

Vuonna 2023 investoinneilla saatetaan loppuun Vanhankaupungin-Viikin alueen luontopalvelurakenteiden täydentäminen, Haltialan metsän polkuverkosto ja opastus rakennetaan loppuun sekä toteutetaan Uutelan uusien luonnonsuojelualueiden opasteet ja tarvittavat rakenteet.

Merellisen Helsingin strategiaa edistäviä puistohankkeita vuonna 2023 ovat mm. Vasikkasaaren puistosuunnittelu sekä raitti- ja vesihuoltoverkoston suunnittelu, Sigurd Frosteruksen puiston rakentaminen ja Lauttasaaren rantareitin opastus. Liikuntapaikoista ja ulkoilualueista merellisen Helsingin strategiaa tukevia hankkeita ovat mm. laitureiden uusimiset. Merellisen Helsingin kohteet ja niiden rahoitus sijoittuvat osin myös muille talousarviokohdille. Muille talousarviokohdille sijoituvia merellisen Helsingin hankkeita ovat muun muassa Idän opastettua rantareittiä koskevat rakenteelliset korjaukset.

8 04 01 02 Liikuntapaikat ja ulkoilualueet

Talousarviossa on osoitettu vuodelle 2023 määrärahaa 14,6 milj. euroa.

Liikuntapaikat ja ulkoilualueet sisältävät kaikki muut kuin talonrakentamiseen kuuluvat liikunta- ja alueinvestoinnit. Tehtäviin kuuluvat muun muassa rantarakenteet, venelaiturit, veneväylät, kentät, katsomot, ulkoilureitit ja uimarannat. Merkittävimmät ulkoilualueinvestoinnit kohdistuvat liikuntapaikkojen ja kenttien peruskorjaukseen.

Määrärahalla toteutetaan muun muassa vuonna 2022 käynnistynyt Johanneksen kentän tekojäärata ja Keskuspuiston opastuksen parantaminen, Pirkkolan yleisurheilukentän perusparantaminen ja pallokentän lämmitys sekä käynnistetään Herttoniemen liikuntapuiston perusparantaminen. Vuonna 2023 jatketaan lisäksi tekonurmikenttien, ulkokuntoilupisteiden ja lähiliikuntapaikkojen peruskorjauksia sekä varaudutaan merellisen strategian saaristoinvestointeihin.

8 05 Irtaimen omaisuuden perushankinta

Talousarviossa vuodelle 2023 on osoitettu irtaimen omaisuuden määrärahaa 4,626 milj. euroa ja esitetty vuodelle 2024 6,145 milj. euroa sekä vuodelle 2024 6,360 milj. euroa. Määrärahalla varmistetaan jo käynnistyneiden järjestelmäkehitysten jatko ja aloitetaan toimialan toiminnan kannalta välttämättömien teknisesti vanhentuneiden tietojärjestelmien korjausvelan vähentäminen. Näiden lisäksi isoimpia kehittämisen kokonaisuuksia ovat lainsäädännön vaatimuksista tulevat muutokset sekä toiminnan muutoksista aiheutuvat ja strategiasta syntyvät uudet ICT-projektitarpeet. ICT-allianssi käynnistetään vuonna 2023 nopeuttamaan palvelujen digitalisaatiossa vaadittavien tietojärjestelmiä ja prosesseja.

Liite 14, Irtaimen omaisuuden perushankinnat 2023–2032

8 06 Arvopaperit

Talousarviossa vuosille 2023–2025 on osoitettu Hitas-osakkeiden ostoihin 1 milj. euron perusmäärärahaa kullekin vuodelle.

8 07 Muu pääomatalous

Vuonna 2023 kiinteistöjä ja osakehuoneistoja arvioidaan myytävän 90 milj. eurolla, josta muuhun pääomatalouteen kirjataan tasearvon mukaiset 60 milj. euroa. Erotuksena syntyvät myyntivoitot kirjataan talousarviokohtaan kaupunkirakenne.

Taloussuunnitelmavuonna 2024 arvioidaan myynnin olevan 10 milj. euroa ja vuonna 2025 noin 10 milj. euroa.

Myytävät kohteet ovat pääosin pienrakennuksia tai kohteita, joissa palvelutuotanto on loppunut. Myyntikohteiden valinnan lähtökohtana on korjausvelan ja korjaustarpeen sekä ylläpitokustannusten pienentäminen ottaen huomioon myös kohteista mahdollisesti saatavat vuokraustuotot.

Väestönsuojakorvauksia arvioidaan perittävän 0,1 milj. euroa.

8 08 Projektialueiden infrarakentaminen, Khn käytettäväksi

Projektialueiden infrarakentamiseen on osoitettu vuodelle 2023 123,0 milj. euroa. Määrärahan käyttö on esitetty määräraha- ja kohdekohtaisesti liitteenä olevassa taulukossa (Liite 11).

8 08 01 Projektialueiden esirakentaminen, täyttötöyt, kaupunginhallituksen käytettäväksi

Kamppi-Töölönlahden, Länsisataman, Kalasataman, Kruunuvuorenrannan, Pasilan, Kuninkaankolmion, Malmin sekä uusien projektialueiden ja muuhun esirakentamiseen on vuodelle 2023 osoitettu 46,4 milj. euroa.

Määrärahat on osoitettu kaupunginhallituksen käyttöön, ja kaupunginhallitus myöntää tarvittavan rahoituksen erillisellä päätöksellä toimialan käyttöön tiedossa olevan investointitarpeen mukaisesti.

Länsisataman määrärahalla 2023 jatketaan alueen jatkorakentamisen edellyttämää esirakentamista, pudotustiivistys, meritäyttö, -ruoppaus ja painopengertöitä pääosin Ahdinaltaan ja Melkinlaiturin alueilla. Telakkarannassa jatkuu kuivatelakka-altaan korjausurakka vuodelta 2022, joka jouduttiin käynnistämään alueen turvallisen käytön takaamiseksi. Pilaantuneen maan puhdistus- ja tutkimustöitä tehdään alueen katu- ja puistorakentamisurakoiden yhteydessä. Lisäksi laaditaan alueen jatkorakentamista palvelevia yleis- ja esirakentamissuunnitelmia, vesilupahakemuksia ja teetetään pohjatutkimuksia ja mittaus- ja seurantatöitä. Mittaus- ja seurantatöissä pääpaino on Atlantinsillan ja Ahdinaltaan ranta-alueiden siirtymien seuranta. Kaikkia Helsingin kaupungin rakentamisurakoita palveleva massojen välivarastointitoiminta ja pilaantuneiden maiden käsittely ja massojen käsittelyalueen rakentaminen projektialueella jatkuu Hernesaaressa.

Kalasataman määräraha mahdollistaa taloussuunnitelmakaudella Hermanninrannan palvelurakentamisen ja asuntotuotannon aloittamisen vuosina 2025 ja 2026 sekä Nihdin alueen asuntorakentamisen jatkumisen. Määrärahalla mahdollistetaan myös Suvilahden tapahtuma-alueen ja tapahtumakorttelin rakentaminen taloussuunnitelmakaudella. Hanasaaren esirakentamisen aloittaminen tulisi aloittaa suunnitelmakaudella ennen kuin Kruunusillat raitiotieliikenne käynnistyy. Hanasaaren esirakentamista ei ole mahdollista toteuttaa suunnitelmakaudella osoitettujen määrärahojen puitteissa.

Kruunuvuorenrannassa jatketaan Kruunuvuoren ja Koirasaarten esirakentamista ja käynnistetään Stansvikinkallion sekä keskus- ja palvelukortteleiden esirakentaminen. Lisäksi määrärahaa käytetään kiviaineksen välivarastointitoimintaan, joka jatkuu alueen eteläkärjessä, Koirasaarilla.

Pasilan projektialueella tehdään tulevien asunto- ja toimitilahankkeiden esirakentamiseen liittyviä pohjatutkimuksia ja pilaantuneiden maiden selvityksiä. Eteläisen Postipuiston esirakentamistyöt aloitetaan. Lisäksi Ratapihakortteleissa jatketaan pohjanvahvistusten rakentamista ja suunnitellaan yhteiskäyttötunnelin edellyttämiä muutoksia.

Kuninkaankolmion määrärahalla toteutetaan Ellen Thesleffin puiston ja Palettilammen esirakentamista Kuninkaantammen Lammenrannan kaava-alueella. Honkasuon asuntoalueen esirakentaminen jatkuu vuonna 2023 alueen länsiosassa.

Uudet projektialueet ja muu täydennysrakentaminen määrärahalta toteutetaan uusien projektialueiden hankkeita, joilla ei vielä ole omaa talousarviokohtaa. Koivusaaren ruoppausten ja täyttöjen aloitukseen varaudutaan vuodesta 2026 alkaen. Läntisen bulevardikaupungin suunnittelu on käynnissä. Haagan terveys- ja hyvinvointikeskuksen edellyttämiä johtosiirtoja suunnitellaan ja toteutetaan taloussuunnitelmakaudella. Läntisen bulevardikaupungin maankäytön toteuttamisen edellyttämiin sähkönsiirtotarkoituksiin valmistaudutaan.

Malmin määrärahalta toteutetaan Nallenrinteen ja Lentoasemankortteleiden esirakentamiseen ja tonttien rakentamiskelpoiseksi saamiseen liittyviä kokonaisuuksia Malmin kentän alueella. Vuonna 2022 alkanut maakaasun runkoputken siirtotyö ja uuden rakentamislogistiikkaa ja tapahtumakäyttö palvelevan ajoyhteyden rakentaminen jatkuvat vuodelle 2023. Määrärahalta edistetään tilapäisen lumenvastaanottoa ja maamassojen kierrätyskentän suunnittelua ja rakentamista sekä esirakentamisen koerakenteiden toteutusta. Lisäksi suunnitellaan ja toteutetaan erilaisia väliaikaiskäyttöä palvelevia toimintoja, laaditaan koko alueen rakentamista palvelevia suunnitelmia ja pohjatutkimuksia sekä tehdään seuranta-alueen vedenlaadusta.

8 08 02 Projektialueiden kadut, kaupunginhallituksen käytettäväksi

Kamppi-Töölönlahden, Länsisataman, Kalasataman, Kruunuvuorenrannan, Pasilan, Kuninkaankolmion, Malmin sekä uusien projektialueiden katuihin on vuodelle 2023 osoitettu 68,8 milj. euroa.

Määrärahat on osoitettu kaupunginhallituksen käyttöön ja kaupunginhallitus myöntää tarvittavan rahoituksen erillisellä päätöksellä toimialan käyttöön tiedossa olevan investointitarpeen mukaisesti.

Kamppi-Töölönlahden määrärahalta käynnistetään Karamziniranta -kadun suunnittelu sekä mahdollistetaan alueen rantaraittien suunnittelun jatkuminen.

Länsisatamaan sisältyvät Ruoholahden, Telakkarannan ja Jätkäsaaren alueen katualueiden toteuttaminen. Vuonna 2023 katujen rakentamisessa pääpainopisteet ovat Melkin- ja Saukonlaiturin alueilla sekä Telakkarannassa. Liikenneturvallisuutta lisäävä kevyenliikenteen sillan urakka yli Länsisatamankadun jatkuu ja on tarkoitus saada valmiiksi vuonna 2023 aikana. Saukonlaiturin alueella toteutetaan rantarakenteita ja jatketaan Saukonkanavan rakentamista myös vuonna 2022 alkaneella urakkaosuudella. Käynnistyvä Saukonkanavan ja Saukonlaiturin urakka jatkuu vuonna 2024. Melkinlaiturin alueella jatketaan vuonna 2022 käynnistynyttä I-urakkavaihetta ja käynnistetään urakan II-vaihe. Tahitinkadun kortteliin rakennetaan raitiotien kääntölenkki. Hyväntoivonpuiston pohjoisosaan toteutetaan katujen päätyosien portit. Telakkarannassa käynnistetään valmistuvien asuntokortteleiden edustan ranta-alueen rantamuurien ja katujen rakentaminen, sekä viimeistelyn urakkakokonaisuus, jossa kunnostetaan myös satamanosturi, urakka jatkuu vuonna 2024. Ruoholahdessa rakennetaan Tanssintalon viereinen Tallberginkadun muutosurakka samanaikaisesti talohankkeen kanssa. Katujen viimeistelyjä toteutetaan asuntotuotantokohteiden mahdollistamassa laajuudessa. Lisäksi toteutetaan väliaikaisia kulkuyhteyksiä eri tarpeita varten keskeneräisillä alueilla ja laaditaan suunnitelmia palvelemaan jatkorakentamista ja käynnissä olevia työmaita.

Kalasataman määrärahaan sisältyvät Nihdin alueen katujen rakentaminen sekä Verkkosaaren eteläosan ja Työpajanpihan katujen pintarakenteet. Taloussuunnitelmakaudella rakennetaan myös Kaasutehtaankatu Suvilahden tapahtuma-alueen kehittämiseen liittyen, aloitetaan Hermanninrannan katurakentaminen sekä rakennetaan katujen pintarakenteet niillä alueilla, joilla asunto- tai toimitilarakentaminen on valmistunut.

Kruunuvuorenrannan projektialueen määrärahaan sisältyvät Kruunuvuorenrannan kadut sekä Yliskylän ja Herttoniemen alueen Itäväylän yhteyteen liittyvät kadut. Taloussuunnitelmakaudella rakennetaan Kruunuvuorenrannassa Kruunuvuoren, Koirasaarten ja Stansvikinkallion katuja. Lisäksi korjataan vanhoja öljysatama-aikaisia rakenteita. Yliskylässä suunnitellaan ja rakennetaan keskustan uudistamisen edellyttämiä katu- ja kunnallisteknisiä töitä. Herttoniemessä suunnitellaan ja rakennetaan Linnanrakentajantie ja siihen liittyviä katuja sekä Itäväylän ylittävät sillat.

Pasilan projektialueella viimeistellään Veturitie ja Ratapihakortteleiden pohjoisten katuosien rakennustöitä. Postipuiston katu- ja kunnallistekniikan rakentaminen jatkuu ja Eteläisen Postipuistossa aloitetaan vaiheiden 0 ja 1 katu- ja kunnallistekniset työt. Konepajalla jatketaan kunnallistekniikan verkoston uudistamista ja kulkuyhteyksien viimeistelyä talonrakennustöiden mahdollistamissa rajoissa.

Kuninkaankolmion määrärahalta toteutetaan Kuninkaantammen ja Honkasuon katuja. Suunnitelmakauden 2023–25 katurakentamisella luodaan edellytykset asuntorakentamisen käynnistämiseksi

Kuninkaantammentien ympäristön kaava-alueella sekä Honkasuon länsiosassa. Kuninkaantammen ja Honkasuon katualueiden viimeistely jatkuu koko suunnitelmakauden ajan.

Uudet projektialueet ja muu täydennysrakentaminen määrärahalla toteutetaan pääosin suunnitteluhankkeita, joilla ei vielä ole omaa talousarviokohtaa. Koivusaaren katusuunnittelu käynnistyy vuonna 2023. Läntisen bulevardikaupungin alueen katusuunnittelu ja -rakentaminen käynnistyy suunnitelmakaudella.

Malmin määrärahalla suunnitellaan katuja Nallenrinteen, Lentoasemankortteleiden ja Lahdenväylän eritasoliittymän kaava-alueilla asuntotuotannon edellytysten luomiseksi. Katurakentaminen käynnistetään Nallenrinteen kaava-alueella asemakaavatilanteen salliessa. Lisäksi toteutetaan tarpeen mukaan erilaisia väliaikaisia reittiyhteyksiä.

8 08 03 Projektialueiden puistot ja liikunta-alueet, kaupunginhallituksen käytettäväksi

Kamppi-Töölönlahden puistoihin, Länsisataman, Kalasataman, Kruunuvuorenrannan, Pasilan, Kuninkaankolmion, Malmin sekä uusien projektialueiden puistoihin ja liikunta-alueisiin on talousarviokohdalle osoitettu vuodelle 2023 määrärahaa yhteensä 7,8 milj. euroa.

Määrärahat on osoitettu kaupunginhallituksen käyttöön ja kaupunginhallitus myöntää tarvittavan rahoituksen erillisellä päätöksellä toimialan käyttöön tiedossa olevan investointitarpeen mukaisesti.

Länsisataman puistot ja liikunta-alueet -määrärahalla jatketaan vuonna 2023 Hyväntoivonpuiston toteutusta. Lisäksi laaditaan alueen puistojen suunnitelmia alueen jatkototeutusta sekä käynnissä olevia työmaita varten.

Kalasataman puistot -määrärahalla toteutetaan Kalasatamanpuiston rakentamaton osa ja rakennetaan Loviseholminpuisto valmiiksi sekä suunnitellaan Kertosäkeenpuistoa ja Iskelmäpuistoa.

Kruunuvuorenrannan puistot ja liikunta-alueet -määrärahalla rakennetaan Kruunuvuorenrannan liikuntapuiston keskiosa ja Saaristofregatinpuiston eteläosa valmiiksi. Suunnittelu on käynnissä Kruunuvuoren viheralueella ja Stansvikin uimarannalla sekä käynnistyy Haakoninlahdenpuiston eteläosassa. Stansvikin kartanpuiston reittiverkoston toteutus alkaa.

Pasilan puistot -määrärahalla jatketaan Postipuiston ja Kollikallion suunnittelua.

Kuninkaankolmion puistot -määrärahalla jatketaan Kuninkaantammen ja Honkasuon puistojen rakentamista koko suunnitelmakauden ajan. Kuninkaantammen alueella suurimmat kohteet vuosina 2022–23 ovat Taidemaalari- ja Avajaispuisto ja Ellen Thesleffin puiston aloitus. Honkasuon alueella rakennetaan Leiripuisto, Naapuripellonpuisto ja Niittyperhosenpuiston jatko sekä jatketaan Perhosniityn puistoalueen vaiheittaista toteuttamista.

Malmin puistot -määrärahalla toteutetaan Nallenrinteen ja Lentoasemankortteleiden puistoalueita siltä osin kuin maakaasun runkoputken siirron maisemointityöt edellyttävät. Lisäksi alueelle toteutetaan väliaikaiskäyttöä ja tulevaa asutusta palvelevaa ympäristön viihtyisyyden parantamista, myös myöhemmin rakennettaville alueille.

8 09 Kaupunkiudistus, kaupunkiympäristölautakunnan käytettäväksi

Kaupunkiudistusalueiden yleisten alueiden suunnitteluun ja toteutukseen on talousarviossa varattu vuodelle 2023 yhteensä 9,1 milj. euroa. Kaupunkiudistusalueiden määrärahat käsittävät katu- ja puisto- sekä liikunta- ja esirakentamishankkeita. Määrärahan käyttö on esitetty määräraha- ja kohdekohtaisesti liitteenä olevassa taulukossa (Liite 12).

8 09 01 Malminkartano-Kannelmäki

Malminkartano – Kannelmäen kaupunkiudistusalueella toteutetaan vuonna 2023 edellisvuodelta siirtyneitä Kannelmäen asemaympäristön sekä Malminkartanon aseman eteläpuolen ympäristön parantamistoimenpiteitä. Toimenpiteillä pyritään kohentamaan ja selkeyttämään alueiden yleisilmettä ja toiminnallisuutta sekä parantamaan asemien palvelutasoa.

Pihkatien kaava-alueen katujen ja puistojen suunnittelua jatketaan sekä varaudutaan alueen esirakentamiseen liittyvän Naapuripellontien kaasujohdon siirtoon. Kaava-alueen toteutus edellyttää kaasujohdon siirtämistä tarvittavalle suojaetäisyydelle asutuksesta.

Pelimannintien ympäristössä käynnistyvät alueen täydennysrakentamiseen ja uuden päiväkotirakennuksen toteuttamiseen liittyvät katutyöt. Juusteenintien peruskorjaus käynnistyy.

Puistokohteena vuonna 2023 viimeistellään vuonna 2022 käynnistynyt Leikkipuisto Trumpetin peruskorjaus.

8 09 02 Malmi

Malmin kaupunki uudistusalueella peruskorjataan vuonna 2023 Askartien aluetta ja Vanhaa Helsingintien aluetta sekä jatketaan Ylä-Malmin torin peruskorjausta. Lisäksi aloitetaan Pikitehtaan kortteleiden katualueiden katusuunnittelu.

Leikkipuisto Filpuksen pihan peruskorjaus aloitetaan vuonna 2023 uudisrakennuksen töiden valmistuttua ja Ala-Malmin liikuntapuiston liikuntapaikkoja peruskorjataan sekä Longinojanpuiston rakentamista jatketaan.

Malmin kaupunki uudistusalueen hankkeiden toteutus ei sisälly investointiohjelmaan täysimääräisesti ja suunnitteilla olevien hankkeiden toteutus edellyttää lisämäärärahaa taloussuunnitelmakaudelle.

8 09 03 Mellunkylä

Mellunkylän kaupunki uudistusalueella kehitetään Mellunmäen metroaseman aluetta alueelliseksi keskukseksi ja merkittäväksi julkisen liikenteen solmukohtaksi. Länsimäentielle suunnitellaan Vantaan ratikkaa ja metroaseman yhteyteen eteläistä päätepysäkkiä. Samalla parannetaan alueen yhteyksiä. Kontulan pelastusaseman yhteyteen rakennetaan uusi katu ja parannetaan nykyisten katujen liikennejärjestelyjä.

Puistokohteena vuonna 2023 viimeistellään leikkipuisto Mellunmäen peruskorjaus ja käynnistetään Kivikon liikuntapuiston lähiliikuntapaikan toteuttaminen.

8 10 Suuret liikennehankkeet, kaupunki ympäristölautakunnan käytettäväksi

Suuriin liikennehankkeisiin on osoitettu vuodelle 2023 139,6 milj. euroa. Määräraha mahdollistaa taloussuunnitelmakaudella käynnissä olevat raideliikennehankkeet; Kruunusillat hankekokonaisuuden ensimmäisen vaiheen, Kalasatamasta Pasilaan johtavan raitiotien sekä Sörnäistentunnelin pohjoisen suuaukon rakentamisen Kalasatamasta Pasilaan -hankkeen yhteydessä.

8 10 01 Kruunusillat

Talousarviossa on Kruunusillat -hankekokonaisuudelle osoitettu vuodelle 2023 määrärahaa 75,6 milj. euroa. Määrärahan käyttö on esitetty määräraha- ja kohdekohtaisesti liitteenä olevassa taulukossa (Liite 13).

8 10 01 01 Perushanke

Kruunusillat -määrärahalla toteutetaan uusi raitiotie- sekä jalankulku- ja pyöräily-yhteys Laajasalosta Hakaniemeen Korkeasaaren ja Kalasataman (Nihti) kautta. Toteuttamiskustannuksiin osallistuu Pääkaupunkiseudun Kaupunkiliikenne Oy joukkoliikenteen kustannusosuudella. Kruunusillat -hankkeen hankesuunnitelma hyväksyttiin kaupunginvaltuustossa 31.8.2016 ja enimmäishinnan korotus 25.8.2021. Hanke on jaettu kahteen osaprojektiin. Molempien osaprojektien rakentaminen alkoi vuonna 2021, ja yhteyden avaaminen liikenteelle on mahdollista vuonna 2027.

8 10 02 02 Liittyvä esirakentaminen

Hakaniemen alueella tehdään tarvittavia johtosiirtoja, ruoppauksia ja täyttöjä sekä rantamuurirakenteita, jotka mahdollistavat uuden Hakaniemen sillan rakentamisen. Tämän lisäksi esirakentamista tehdään Nihdin alueella. Määrärahoilla puhdistetaan rakentamisen vaatimassa laajuudessa alueen pilaantunutta maaperää.

8 10 01 03 Liittyvät kadut ja liikenneväylät

Hakaniemen alueella jatketaan katualueilla maankäytön muutoksista johtuvaa rakentamista. Hakaniemensillan rakentaminen alkaa. Korkeasaarella rakennetaan Mischan ja Maschan aukiota, ja Kruunuvuorenrannassa rakennetaan Koirasaarentien länsiosaa sekä Haakoninlahden katuja.

8 10 02 Kalasatamasta Pasilaan raitiotie

Kalasatamasta Pasilaan -hanke sisältää Kalasataman raitiotien toteuttamisen sekä raitiotietä ympäröivien alueiden katu-, puisto- ja esirakentamista. Merkittäviä hankkeeseen sisältyviä kohteita ovat mm. Nihdin esi- ja katurakentaminen, Hermannin rantatien pohjoisosa sekä raitiotie- ja katujärjestelyt Pasilassa. Osana Hermannin rantatien pohjoisosan toteutusta rakennetaan Sörnäistentunnelin pohjoinen suuaukko.

Talousarviokohdalle on osoitettu vuodelle 2023 määrärahaa 43,5 milj. euroa.

8 10 02 01 Liittyvä esirakentaminen

Hermannin rantatien geotekninen esirakentaminen jatkuu. Lisäksi kunnostetaan pilaantunutta maaperää Hermannin rantatiellä ja Vallilanlaaksossa rakentamisen vaatimassa laajuudessa.

8 10 02 02 Liittyvät kadut ja liikenneväylät

Kalasataman Nihdin kokonaisuus käsittää Nihdin pohjoisosan katualueiden ja rantamuurien rakentamista. Katurakentaminen sisältää Sompasaarenlaiturin, Konttisatamankadun, Konttinosurinkujan, Nihdinrannan, Tihtaalinkadun, Pinkkarinkujan ja Satamamestarinlaturin länsiosan rakenteet sekä Sompasaarenlaiturin rantamuurin.

Pasilassa peruskorjataan Asemapäällikönkatua ja Ratamestarinkatua. Asemapäällikönkadun pyöräliikenteen järjestelyjä parannetaan baanatasoisiksi. Pasilankadun rakentaminen jatkuu viimeistelytoilla.

Vallilanlaakson puistoa ja Kumpulanpuron hulevesien ohjausta parannetaan samalla, kun raideyhteyden viereen rakennetaan pyöräliikenteen baanayhteys.

8 10 03 Sörnäistentunneli

Talousarviokohdalle on osoitettu vuodelle 2023 määrärahaa yhteensä 20,5 milj. Euroa.

Määrärahalla rakennetaan Sörnäistentunnelin tunnelin pohjoisen suuaukko Kalasatamasta Pasilaan -hankeen yhteydessä vuosina 2022–2024 samaan aikaan Hermannin rantatien kanssa. Sörnäistentunnelin rakentamisen jatkamiseen varaudutaan 10-vuotisen investointiohjelmankauden lopulla.

Liitteet

- Liite 2, Käyttötaloustaulukot (sis. avustukset sekä tuet ja maksusuodet)
- Liite 3, Sitovat toiminnalliset tavoitteet
- Liite 4, Muut toiminnalliset tavoitteet
- Liite 5, Suoritteet ja tunnusluvut talousarviokohdittain
- Liite 6, Hankeohjelma 801 Kiinteä omaisuus 2023
- Liite 7, Hankeohjelma 802 Rakennukset 2023–2032
- Liite 8, Vuokra- ja osakehanke-ehdotukset 2023–2032
- Liite 9, Hankeohjelma 803 Kadut ja liikenneväylät 2023
- Liite 10, Hankeohjelma 804 Puistot ja liikunta-alueet 2023
- Liite 11, Hankeohjelma 808 Projektialueiden infrarakentaminen 2023
- Liite 12, Hankeohjelma 809 Kaupunkiuudistus 2023
- Liite 13, Hankeohjelma 810 Suuret liikennehankkeet 2023
- Liite 14, Irtaimen omaisuuden perushankinnat 2023–2032
- Liite 15, Investointien yhteenvetotaulukko